

Beheerplan Kalverstraat Tilburg

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Tilburg, dhr. R. Braspenning
Titel: Beheerplan Kalverstraat Tilburg
Status: Definitief
Datum: September 2014
Auteur(s) Ir. E.A.H Thomassen, ing. H.F.M. van den Heuvel
Foto (s) Ing. H.F.M. van den Heuvel

Contactpersoon: Ing. M.H.M. (Maarten) Clement
Projectnummer: 14016175

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving	6
	2.1 Ligging	
	2.2 Bodem	
	2.3 Huidige situatie	
3	Visie, functie en doelstelling	7
	3.1 Visie	
	3.2 Functie	
	3.3 Doelstelling en functietoewijzing	
4	Streefbeeld	9
5	Beheermaatregelen	10
	5.1 Areaalbeschrijving	
	5.2 Beheerrichtlijnen	
	5.3 Beheermaatregelen	
	5.4 Inkomsten	
	5.5 Belanghebbenden	
6	Monitoring en evaluatie	14
7	Literatuurlijst	15

Bijlage 1 NAW-Gegevens

Bijlage 2 Opstandslegger

Bijlage 3 Beheerkaart

1 Inleiding

Dit beheerplan beschrijft kort en bondig de gebiedsbeschrijving, de visie, de doelstelling en functie, de streefbeelden, de beheermaatregelen, de begroting en de monitoring en evaluatie van bosgebied Kalverstraat.

Naast het feitelijke bosbeheer, vallen ook alle inliggende en aangrenzende landschappelijke- en cultuurhistorische elementen van het gemeentelijk bosbezit, zoals lanen, singels en houtwallen, binnen dit beheerplan.

Uitgangspunt is dat dit beheerplan de kaders beschrijft waarbinnen alle werkzaamheden in de bossen uitgevoerd worden. Naast de beheermaatregelen in het kader van het bos- en natuurbeheer, wordt ook het recreatief beheer en de communicatie in het beheerplan uitdrukkelijk meegenomen.

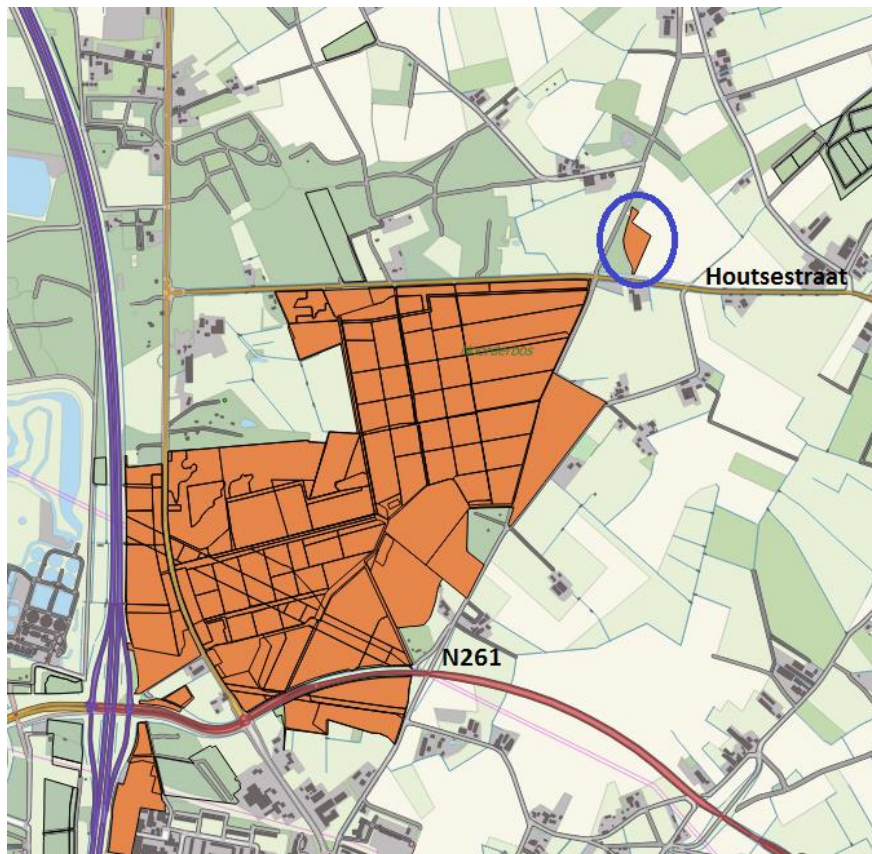
Tijdens het opstellen van dit beheerplan (juli/augustus 2014) is een slagboom aangetroffen op de locatie waar bosgebied Kalverstraat bereikbaar is vanaf de weg Moleneind. Volgens de gegevens van Bosgroep Zuid Nederland bevindt deze slagboom zich niet op het eigendom van de gemeente Tilburg, waarmee deze niet behoort tot het bosbeheer. Tijdens het schrijven van dit beheerplan kon de gemeente Tilburg wegens vakantieverlof niet bevestigen of zij deze slagboom in eigendom, dan wel beheer hebben. Derhalve is deze slagboom niet meegenomen in dit beheerplan. Ter volledigheid is de ligging van de desbetreffende slagboom opgenomen op de beheerkaart in de bijlage.

Bij het opstellen van het beheerplan voor Kalverstraat is gebruik gemaakt van de informatie uit de beheerplannen welke in de voorgaande jaren voor de bosgebieden van gemeente Tilburg zijn geschreven. Voor een beschrijving van de geraadpleegde beheerplannen wordt verwezen naar de literatuurlijst.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging

Bosgebied Kalverstraat is gelegen aan de noordzijde van Tilburg, ten noorden van de Burgemeester Bechtweg (N261) en ingeklemd tussen de Houtsestraat en de straat Moleneind (zie figuur 1). Aan de zuidkant van het bosgebied bevindt zich een waterloop, genaamd de Zandleij. Bosgebied Kalverstraat is 1 hectare groot.

Figuur 1. De ligging van Kalverstraat in de stad Tilburg, aangegeven met een blauwe cirkel.

2.2 Bodem

De bodem van Kalverstraat bestaat uit hoge zwarte enkeerdgronden met voornamelijk leemarm en zwak lemig fijn zand. De actuele grondwaterstanden zijn relatief laag. Het grondwater bevindt zich jaarrond dieper dan 40 centimeter onder maaiveld.

2.3 Huidige situatie

Bosgebied Kalverstraat is een voormalig grasland dat door natuurlijke inzaaiing van bomen en struiken omgevormd is naar een bosgebied. Het is een erg jong bosgebied (< 10 jaar). De aanwezige soorten zijn voornamelijk berk, maar daarnaast komen ook hazelaar, lijsterbes en vuilboom voor. Doordat het bosgebied erg jong is, komen ook erg veel kruidachtige planten voor.

3 Visie, functie en doelstelling

3.1 Visie

Tilburg wil zich in de toekomst blijven profileren als een groene stad, waar het goed wonen en werken is. De gemeente wil, als publiekrechtelijke organisatie, zoveel mogelijk invulling geven aan de maatschappelijke wensen voor het functioneren van de bos- en natuurgebieden. Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor een aantrekkelijke groene én recreatieve woon- en werkomgeving. De grote buitenstedelijke groengebieden hebben hierbij een belangrijke functie. Zij spelen namelijk een rol als stadsparken, waarbij recreatief gebruik en natuurlijk groen samengaan.

3.2 Functie

De belangrijkste **functie** van bosgebied Kalverstraat is **recreatie**. Het gebied fungeert als uitloopgebied voor de omliggende woonwijken.

Houtproductie is binnen Kalverstraat geen functie op zich. Dit wil niet zeggen dat er in Kalverstraat helemaal geen hout geoogst wordt. Hout dat vrijkomt bij maatregelen voor de in stand houding van eerder genoemde functies, wordt wel geoogst en blijft niet in het bos achter. Waar mogelijk wordt geprobeerd de **natuurwaarden** te verhogen.

3.3 Doelstelling en functietoewijzing

Uit de hierboven beschreven functies, kunnen de doelstellingen voor bosgebied Kalverstraat geformuleerd worden. Allereerst worden de doelstellingen beschreven met de hoogste prioriteit.

Veiligheid en toegankelijkheid

Voor de **recreatieve functie** van Kalverstraat dient de veiligheid van de bezoeker te worden gegarandeerd. Het bosareaal bevindt zich naast een openbare weg. De veiligheid dient gewaarborgd te zijn. Ook de hulpdiensten hebben in geval van calamiteiten vrije doorgang en toegang tot de bosvakken.

De veiligheidsinspecties in het kader van de bomenlanen zijn geen onderdeel van dit beheerplan. De gladheidbestrijding van de wegen rondom Kalverstraat is geen onderdeel van dit beheerplan.

Aantrekkelijk en divers bosbeeld

Bij een optimale toegankelijkheid en beleefbaarheid van Kalverstraat hoort, naast veiligheid en toegankelijkheid, ook een fraai en recreatief aantrekkelijk bosbeeld. Voorvloeiend uit de functies in Kalverstraat hoort derhalve ook het in stand houden en, waar mogelijk, verhogen van de visuele belevingswaarde en diversiteit van het bosbeeld tot de doelstellingen.

Daarnaast zorgt een divers bosbeeld met aantrekkelijke, vitale en markante bomen naast een mooi bos ook voor de verhoging van de veiligheid in het bos. Voor deze markante bomen worden immers minder vitale bomen verwijderd om deze volledig vrij te stellen. Het aandeel minder vitale bomen neemt hierdoor af. De markante bomen zullen, in tegenstelling tot de minder vitale en kwijnende bomen, niet snel een gevaar voor recreanten opleveren. Tevens ontwikkelen volledig vrijgestelde bomen minder dood hout.

Natuurwaarden, biodiversiteit en ecologie

Het verhogen van de natuurwaarden en de biodiversiteit is in Kalverstraat geen doelstelling op zich. Wel profiteert de natuur van het in stand houden van een afwisselend bosbeeld met markante (toekomst)bomen. Zodoende 'lift' de natuurwaarde van het gebied mee op de doelstellingen van de overige functies. Daarbij zal bij de overige functies in acht worden genomen dat de natuurwaarde in het gebied niet wordt aangetast. Hiermee wordt zeker getracht om, door middel van de overige functies, de natuurwaarden in Kalverstraat te verhogen.

4 Streefbeeld

Aan de hand van de visie, functies, doelstellingen en functietoewijzing is onderstaande streefbeeld voor Kalverstraat opgesteld.

Veiligheid en toegankelijkheid

Bosgebied Kalverstraat is veilig en toegankelijk voor bezoekers op wegen en paden. Langs de openbare wegen worden dode, gevaarlijke en kwijnende bomen en dood hout verwijderd. De veiligheid voor bezoekers is gewaarborgd. Bosgebied Kalverstraat is in het geval van calamiteiten vrij toegankelijk voor hulpdiensten.

Aantrekkelijk en divers bosbeeld

Het streefbeeld van Kalverstraat is een structuurrijk en gemengd bos, gedomineerd door loofboomsoorten. Afwisselende markante bomen en boomgroepen hebben alle ruimte zich te ontwikkelen. Markante en dikke bomen worden hierbij zo lang mogelijk behouden, tenzij de veiligheid achteruit dreigt te gaan.

Natuurwaarden, biodiversiteit en ecologie

Dieper in de bosvakken is er ruimte voor natuurlijke processen en het creëren van een natuurlijk boskarakter. Op veilige afstand van de wegen en paden is ruimte voor o.a. staand afstervend hout, open en lichte plaatsen en spontane houtopslag. Hierdoor is er in de bosvakken een grotere diversiteit aan boom- en struiksoorten aanwezig.

5 Beheermaatregelen

5.1 Areaalbeschrijving

De totale oppervlakte van bosgebied Kalverstraat bestaat uit 1,00 ha. Dit areaal is niet subsidiabel volgens de Beheertypenkaart van Provincie Noord-Brabant. Tegenwoordig (2014) kan dit beleid niet gewijzigd worden omdat er vanuit de Rijksoverheid een verbod op uitbreiding van de EHS van kracht is. Deze terreindelen hebben daarom geen beheertype van de provincie en komen niet in aanmerking voor subsidie vanuit het Subsiestelsel Natuur en Landschap.

Bron en peildatum data

De hoeveelheden en totaaloppervlakte en de begrenzing van Kalverstraat is overgenomen uit het beheersysteem Groen van de Gemeente Tilburg. Peildatum is november 2012. Vijfjaarlijks wordt het areaal getoetst en zondig geactualiseerd door middel van dit beheerplan. De uitvoerende partij heeft een signaleringsverplichting. De verantwoordelijkheid voor het actualiseren ligt bij de gemeente alsmede de hiervoor noodzakelijke kosten.

Bosbedrijfskaart en peildatum

Voor de in stand houding en de ontwikkeling van het bosareaal is een bosbedrijfskaart noodzakelijk. In de bosbedrijfskaart is Kalverstraat onderverdeeld in vakken en afdelingen die aanvullende gegevens verschaffen over boomsoort en leeftijd van de bomen in een bepaald perceel. Peildatum voor de bosbedrijfskaart is augustus 2013. Vijfjaarlijks wordt de bosbedrijfskaart getoetst en zo nodig geactualiseerd door middel van dit beheerplan. De uitvoerende partij is verantwoordelijk voor het actualiseren en draagt de hiervoor noodzakelijke kosten.

Recreatieve elementen

De recreatieve elementen zijn in 2014 door Bosgroep Zuid Nederland geïnventariseerd. Met een jaarlijkse inspectie wordt deze inventarisatie geactualiseerd. De uitvoerende partij is verantwoordelijk voor het actualiseren en draagt de hiervoor noodzakelijke kosten.

Uitwisseling van informatie

Uitwisseling van geografische bestanden met betrekking tot het areaal vinden plaats middels ESRI shape bestanden tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

SNL Subsidie

De Kalverstraat is niet begrenst op de Beheertypenkaart van Provincie Noord-Brabant. Dit bosgebied komt niet in aanmerking voor subsidie vanuit het Subsiestelsel Natuur en Landschap. Vanuit de SNL-regeling zijn er dan ook geen doelstellingen of verplichtingen met betrekking tot bosgebied Kalverstraat opgelegd. De provincie Noord Brabant regisseert de SNL-regeling. De verantwoordelijkheid van de subsidieaanvraag ligt bij de gemeente Tilburg. Het aanvragen, uitvoeren etc. van de subsidie regeling heeft de gemeente uitbesteedt aan de Bosgroep Zuid Nederland. De Bosgroep is een coöperatieve vereniging en heeft geen

winstoogmerk. De subsidie voor het gemeentelijk bosareaal loopt tot 31 december 2016 en de verantwoordelijkheid voor het verlengen van de subsidie ligt bij de Bosgroep.

5.2 Beheerlijnen

Houtoogstniveau

Voor het opstellen van het Beheersplan Geïntegreerd Bosbeheer Gemeente Tilburg is in 2001 een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de parkbossen en de overige bossen. Bosgebied Kalverstraat valt onder de overige bossen. De gemiddelde voorraad in de overige bossen is bepaald op 178 m³/ha met een bijgroei van 7,0 m³/ha per jaar. Door het ouder worden van het bos is in 2014 de gemiddelde houtvoorraad waarschijnlijk iets toegenomen en de gemiddelde lopende bijgroei waarschijnlijk iets afgenomen. Een bijgroei van circa 5,0 m³/ha/jr. (spilhout) is een veilig uitgangspunt voor het bepalen van de maximale oogsthoeveelheid. Het maximale oogstniveau wordt gelijk gesteld aan het bijgroeiniveau. Voor Kalverstraat is dat daarmee 5 m³/ha per jaar. Met een productieve oppervlakte van 1,00 hectare is de bijgroei 5,0 m³ spilhout per jaar. Omgerekend naar werkhout (spilhout x 0,8) is dat gelijk aan 4,0 kubieke meter oogstbaar hout per jaar. Daarmee is 4 kubieke meter hout het maximum oogstniveau per jaar. Vanwege de beperkte omvang wordt er bij bosgebied Kalverstraat geen opbrengsten verwacht bij een houtoogst.

De werkwijze, locatie en het beoogde oogstvolume dienen voorafgaand aan de maatregel in het jaarlijks werkplan te worden besproken en moeten zijn goedgekeurd door de opdrachtgever of diens vervanger.

Verjongingsdoelstelling

Vanwege de beperkte omvang wordt er voor Kalverstraat niet gewerkt met een verjongingsdoelstelling. Het is op deze oppervlakte niet mogelijk alle verschillende bosontwikkelingsfasen binnen het areaal te verwezenlijken. Er wordt daarom niet gewerkt met een vaste verjongingshoeveelheid om een betere leeftijdsspreiding te krijgen. Eindkap vindt plaats op individueel boomniveau, wanneer deze bomen naar verwachting voor de volgende dunningsronde afsterven en/of gevaar opleveren voor bosgebruikers.

Exotenbeheer

Binnen het beheer van Kalverstraat worden de Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) als ongewenste soorten beschouwd. Wanneer deze soorten plaatselijk dominant voorkomen en andere soorten overwoekeren zullen deze bestreden worden.

Ecologisch beheer

De instandhouding van Kalverstraat valt binnen de doelstelling van het gemeentelijk beleid: de Handreiking Ecologisch beheer.

Bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen worden niet toegepast met betrekking tot het in stand houden van het bosareaal. Desondanks kan het voorkomen dat de aannemer gebruik wilt maken van chemie. De aannemer is verplicht hierover in contact te treden met de opdrachtgever of diens vervanger. Het toepassen van chemie zonder overleg en goedkeuring door opdrachtgever is onacceptabel, is strafbaar en kan leiden tot sancties.

5.3 Beheermaatregelen

In deze paragraaf worden de noodzakelijke beheermaatregelen voor de eerder opgestelde doelstellingen beschreven. Per doelstelling is aangegeven welke beheermaatregelen nodig zijn om deze te verwezenlijken. Tevens is hier een begroting aan gekoppeld. De beheermaatregelen zijn opgenomen in de begroting en per beheermaatregel worden de benodigde middelen begroot. Ook geeft de begroting inzicht in hoeveelheden, frequenties per jaar, uitvoeringsperiode, benodigde middelen per jaar, de middelen per eenheid en de middelen per eenheid per jaar.

In de jaarlijkse werkplannen worden de beheermaatregelen aan de hand van het huidige bosbeeld, de visie en doelen en de streefbeelden vertaald naar een gedetailleerde beschrijving van te nemen maatregelen per vak en afdeling (de bosbedrijfskaart). Zo kan aan de hand van de bosontwikkeling ter plaatse optimaal ingespeeld worden op de onderhoudsbehoefte in het bos.

5.3.1 Veiligheid en toegankelijkheid

Om de veiligheid van bezoekers te waarborgen en het gebied toegankelijk te houden, zijn onderstaande beheerlijnen minimaal noodzakelijk:

- Bomen langs wegen en paden worden gecontroleerd en gevaarlijk dood hout en kwijnende en dode bomen worden indien nodig verwijderd. Dit dient jaarlijks gecontroleerd en uitgevoerd te worden.
- Bomen langs wegen en paden waarover hulpdiensten in het geval calamiteiten toegang moeten hebben tot het bosareaal die een belemmering vormen moeten verwijderd worden. Dit dient jaarlijks gecontroleerd en uitgevoerd te worden.
- Het onderhoudspad dat door bosgebied Kalverstraat loopt dient gemaaid te worden zodat het bos toegankelijk is voor recreanten, maar ook voor hulpdiensten en tijdens onderhoud. Dit pad dient 12 keer per jaar gemaaid te worden.

Volgens de gegevens van Bosgroep Zuid Nederland zijn geen recreatieve elementen in bosgebied Kalverstraat aanwezig.

Om de veiligheid en toegankelijkheid in Kalverstraat te waarborgen zijn onderstaande beheermaatregelen noodzakelijk:

- Controle dood hout en dode bomen langs wegen en paden, jaarlijks;
- Verwijderen dood hout en dode bomen, jaarlijks;
- Maaien paden, 12 keer per jaar;
- Verwijderen dood hout na storm;

Een aanvullende beheermaatregel welke de veiligheid indirect ten goede komt, is het vrijstellen van markante bomen door het wegnemen van kleinere, onderstandige bomen (zie ook '*aantrekkelijk en divers bosbeeld*').

5.3.2 Aantrekkelijk en divers bosbeeld

Doormiddel van natuurvolgend bosbeheer, gericht op markante individuele bomen en boomgroepen, wordt het bosbeeld en de bosvitaliteit in stand gehouden en verbeterd. Daarvoor wordt eens per 5 jaar een dunning uitgevoerd, waarbij plaatselijk het bos gelicht wordt of kleine groepen worden gekapt. In de opstanden wordt gedund ten behoeve van vitaliteit, stabiliteit en diversiteit. Weinig voorkomende boomsoorten hebben bij een dunning voorrang op algemene soorten. Dunningen zijn met name gericht op het

behouden van een divers bestand aan grote markante bomen en stimuleren de afwisseling in het terrein. Door het kleinschalige karakter van het bosgebied, is geen rekening gehouden met opbrengsten uit een houtoogst.

5.3.3 Natuurwaarden, biodiversiteit en ecologie

Bij het uitvoeren van de beheermaatregelen wordt gewerkt conform de Gedragscode Bosbeheer van het Bosschap. Voor aanvang van de werkzaamheden worden de percelen geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde flora- en fauna elementen. Hieronder vallen onder andere horstbomen, bomen met holtes en beschermde planten. Deze elementen worden in het veld gemarkeerd en op kaart aangegeven.

De Amerikaanse Vogelkers en Amerikaanse eik worden bestreden wanneer ze explosief gaan woekeren en andere soorten verdringen.

5.4 Inkomsten

Inkomsten

Beheersubsidie SNL:

Voor Kalverstraat wordt vanuit het SNL geen jaarlijkse subsidie verkregen.

5.5 Belanghebbenden

De voornaamste belanghebbenden zijn de recreanten in boscomplex Kalverstraat. Daarnaast zijn de direct omwonenden van het bosgebied belanghebbenden. Bij belangrijke en ingrijpende ingrepen in het bos worden de belanghebbenden hierover geïnformeerd.

6 Monitoring en evaluatie

Jaarlijks wordt voor het beheer van Kalverstraat een werkplan opgesteld, met daarin opgenomen de geplande maatregelen, de uitvoeringsperiode en de kosten en opbrengsten. In het daaropvolgende jaar worden de werkzaamheden en werkelijke kosten en opbrengsten middels een jaarverslag verantwoordt.

Het werkplan en jaarverslag wordt besproken met gemeente Tilburg, waarbij de werkelijke beheerskosten en inspanning worden vergeleken met het bereikte beeld in het bos. Zo nodig wordt het beheerplan aan de hand van de bevindingen naar aanleiding van dit overleg aangepast. Zowel doelstellingen, maatregelen als begroting kunnen hierdoor wijzigen. Het is de verantwoordelijkheid van de aannemer dat het werkplan gemonitord wordt. Het is niet mogelijk dat in het jaarverslag blijkt dat de gemeente Tilburg middelen moet toegeven om uitgevoerde werkzaamheden te verantwoorden.

Werkplan

Het werkplan wordt opgesteld door de uitvoerende partij. De uitvoerende partij neemt het initiatief tot het opstellen van een werkplan, het afstemmen van het werkplan met de opdrachtgever en het evalueren van de uitvoering van het werkplan door middel van het jaarverslag.

Jaarverslag

Het jaarverslag wordt opgesteld door de uitvoerende partij. De uitvoerende partij neemt het initiatief tot het opstellen van het jaarverslag, het afstemmen van het jaarverslag met de opdrachtgever en het eventueel actualiseren van dit beheerplan.

Verantwoording SNL subsidie

Verantwoording met betrekking tot de SNL subsidie is voor bosgebied Kalverstraat niet van toepassing aangezien de gemeente Tilburg voor dit bosgebied geen subsidie ontvangt.

Verantwoording houtogst en vrijkomende middelen

De uit verkoop van hout of andere uit het beheer vrijkomende middelen vloeien terug naar de gemeente. In overleg en na goedkeuring met de gemeente kan het geld ingezet worden voor bosbeheer. Over gekapte hoeveelheden worden middels houtmeetgegevens verantwoording afgelegd over het resultaat en de sterkte van de ingreep (vergelijking van oogstvolume met bijgroeiniveau). Bosgroep kan als organisatie zonder winstoogmerk dit geld wel beheren voor de gemeente.

Planning

Planning	
Concept werkplan	Augustus voorafgaand aan kalenderjaar
Definitief beheerplan	September voorafgaand aan kalenderjaar
Jaarverslag	April na afronding kalenderjaar
Aanpassing beheerplan	Mei/Juni

7 Literatuurlijst

Bosgroep Het Zuiden u.a., *Geïntegreerd bosbeheer in Tilburg, Beleidsvisie voor de gemeentebossen van Tilburg*, september 2000.

Gemeente Tilburg, Nota Groen 'Dichter bij Groen', januari 2010

Gemeente Tilburg, Nota Biodiversiteit Voor iedereen, juli 2010

Heidemij Adviesbureau, *Gemeente Tilburg, Beheersplan Bosbezit 1990 tot 1995*, februari 1991.

Ouden, J. den, Winkelman, T., *Beheersplan Geïntegreerd Bosbeheer, Gemeente Tilburg*, Silve, 2001.

Ouden, J. den, Winkelman, T., *Beheersplan Geïntegreerd Bosbeheer, Gemeente Tilburg, Achtergronddocument*, Silve, 2001.

Vos, A.P.A., *Bosbeheerplan+, Beheer gemeentelijk bosbezit Tilburg 2006–2010*, Bosgroep Zuid-Nederland u.a., juli 2007.

Werf, van der S., *Natuurbeheer in Nederland, deel 5, Bosgemeenschappen*, 1991.

Provincie Noord-Brabant, Wateratlas, <http://atlas.brabant.nl/wateratlas/>

Provincie Noord-Brabant, kaart natuurbeheerplan 2011, <http://www.brabant.nl/kaarten/natuur-en-landschap-kaarten/natuurbeheerplan-2011.aspx>

<http://www.watwaswaar.nl>, historische kaarten

Bijlage 1 **Opstandslegger**

Bijlage 2 **Beheerkaart**